

Symbolværdien i det ødelagte Korinth

Af ANNA MOHR LARSEN

Indføring i problematikken omkring Korinths ødelæggelse

På grund af sin gunstige placering ved Isthmen var bystaten Korinth i hellenistisk tid aldrig rigtigt autonom, men i perioder tværtom kastebold mellem den makedonske og romerske stormagt på den ene side og de græske på den anden. Efter at Det Achaiske Forbund i 243 fvt. befriede Korinth fra makedonsk overherredømme, blev denne medlem af forbundet. Da der i 228 fvt. udbrød krig mellem forbundet og Sparta, søgte forbundet imidlertid hjælp hos Makedonien med det resultat til følge, at Korinth igen i 222 fvt. blev en makedonsk garnisonsby. Takket være romernes sejr i Den Anden Makedonske Krig kunne Korinth atter vende tilbage til forbundet i 196 fvt.

De følgende 50 år var dog præget af en romersk indblanding, der havde til formål at svække de græske forbund. Rom forsøgte blandt andet at få Sparta til at udtræde af Det Achaiske Forbund, hvad der i 146 fvt. førte til, at forbundet erklærede krig mod Sparta og derigennem Rom (Wiseman 1979, 461; Polyb. 38.11). Krigen kom til at stå ved Korinth, hvor forbundets general Diaios mødte den romerske konsul Lucius Mummius og tabte. Spørgsmålet er, hvad der dernæst skete. Samler vi vores antikke kilder til slaget, tegner der sig det billede, at Korinth efter nederlaget blev plyndret og ødelagt, og at kvinder og børn blev solgt til slaveri¹.

Der er ikke nogen tvivl om, at Mummius indtog byen og ødelagde den i et eller andet omfang. Tidligere har der dog blandt forskerne ligefrem været konsensus om, at denne ødelæggelse var total, og at byen var ubeboet frem til dens ny grundlæggelse i 44 fvt. som romersk koloni under Julius Cæsar (Wiseman 1979, 491). Arkæologiske studier har sidenhen problematiseret dette, da få af de bygninger, der er blevet udgravet i Korinth, viser tegn på at have været udsat for voldsomme ødelæggelser i 146 fvt. (Id. 494).

Arkæologien modviser også, at Korinth i den mellemliggende periode, 146-44 fvt., skulle have været helt ubeboet. Der er fundet spor af to nye veje i det område, der senere blev det romerske forum (Romano 2004, 46), og derudover er der fundet 11 knidske amforahåndtag, 4 sølvmonter, et beboelsesområde i den nordlige ende af byen samt diverse genstande ved Demeter og Kore-helligdommen og Asklepeion, der alle kan dateres til denne mellemliggende periode (Wiseman 1979, 495). Om de sidstnævnte genstande

¹ Plyndret: Strabon 8.6.23; Pausanias 7.16.8; Florus 1.32.5; ødelagt: Pausanias 2.1.2, 7.16.8; Strabon 8.6.32; Livius *perioch.* 52; Justinus, 34.2.6; Florus 1.32.5; CIL 12.626; Antipater fra Sidon *Gr. Ant.* 9.151; Cicero *Agr.* 2.38; *Imp. Pomp.* 5; *ad Fam.* 4.5.4; solgt

Symbolværdien af det ødelagte Korinth

Af ANNA MOHR LARSEN

kan siges at dokumentere en kontinuitet i disse helligdomme er usikkert; den manglende kontinuitet ved langt de fleste helligdomme leder Nancy Bookidis, Assistant Director Emerita ved Korinth-udgravningerne, til at antage, at indbyggerne i perioden ingen tidligere tilknytning havde til den græske by (Bookidis 2004, 150).

Det bedste bevis på, at byen var beboet i de ca. 100 år mellem ødelæggelsen og nygrundlæggelsen, får vi måske af Cicero, som faktisk besøgte Korinth i 79-77 fvt. (Wiseman 1979, 493). I en passage om hvordan tiden læger alle sår, skriver han i *Tusculanae Disputationes en passant* om besøget:

vidi etiam in Peloponneso, cum essem adulescens, quosdam Corinthios. hi poterant omnes eadem illa de Andromacha deplorare: "haec omnia vidi ...", sed iam decantaverant fortasse. eo enim erant voltu, oratione, omni reliquo motu et statu, ut eos Argivos aut Sicyonios diceret, magisque me moverant Corinthi subito aspectae parietinae quam ipsos Corinthios, quorum animis diuturna cogitatio callum vetustatis obdlexerat (3.22.53).

Der er flere ting, der er værd at bemærke i denne passage. Først og fremmest får vi, som allerede nævnt, slået fast, at Korinth *ikke* var ubeboet på tidspunktet for Ciceros besøg, og deraf følger, at ødelæggelsen i 146 fvt. ikke var så omfattende, som kilderne ellers lader os forstå – Cicero inklusive²!

Dernæst er det i forhold til ovenstående antagelse om indbyggernes manglende tilknytning til Korinth interessant, at Cicero kalder disse mennesker for *Corinthii*. Man kunne selvfølgelig mene, at enhver, der uagtet vedkommendes baggrund bosatte sig i Korinth, med rette kunne kaldes *Co-rinthii*. Men Cicero kalder dem netop dette *på trods af*, at de i udseende (*voltus*), dialekt (*oratio*), gestik (*motus*) og statur (*status*) minder ham mere om *Argivi* eller *Sicyonii*.

Det er således bemærkelsesværdigt, at Cicero trods disse indbyggers fremmedartethed og trods deres fremmedgjorthed over for de omgivende ruiner – som jo netop er det, der gør denne passage relevant for Ciceros filosofiske diskussion af sorg og trøst – kalder dem *Corinthii*. Om Cicero dermed modbeviser Bookidis' antagelse er tvivlsomt, men hans betragtning vidner om, at der har boet nogle mennesker, der i en eller anden forstand har skabt sig en korintisk identitet, hvorfor man må antage, at de ikke blot har været på gennemrejse, men at byen altså har været beboelig i en sådan grad, at den kunne tjene som fast

² Jf. note 2. Mere herom i det følgende.

Symbolværdien af det ødelagte Korinth

Af ANNA MOHR LARSEN

bopæl for disse *Corinthii*.

Man kunne også knytte en kommentar til disse *parietinae*, ødelagte mure, og lade det tjene som endnu et illustrativt eksempel på diskrepansen mellem hvad kilderne siger, og *wie es eigentlich gewesen*. Dermed glider vi over i opgavens egentlige krop, om hvilken det er på sin plads at sige et par ord, inden bymurenes ødelæggelse diskuteres.

I det følgende vil der blive bygget videre på det her introducerede misforhold mellem skriftligt og materielt kildemateriale; dog ikke med det endemål at fastslå, at der faktisk eksisterer et sådant misforhold – det er allerede gjort – men med den hensigt at analysere dets karakter. Det vil blive undersøgt, hvilke kilder der med rette faktisk kan siges at udtrykke noget, der er i direkte modstrid med virkeligheden og dermed ophav til 'myten' om det totalødelagte og ubeboede Korinth. Denne diskurs omkring ødelæggelsen vil blive analyseret for at bestemme symbolværdien i det ødelagte Korinth, og slutteligt vil et udblik til Apuleius' *Metamorphoses* tilbyde et litterært perspektiv på Korinths potentielle dobbeltbundede symbolik.

På sporet efter forestillingen om det ødelagte og ubeboede Korinth

I sit værk *Periegesis* opsummerer Pausanias kort, hvad der skete, da romerne havde vundet slaget i 146 fvt.:

Ῥωμαῖοι δὲ ὡς ἐκράτησαν τῷ πολέμῳ, παρείλοντο μὲν καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τὰ ὅπλα καὶ τείχη περιεῖλον ὅσαι τετειχισμέναι πόλεις ἦσαν: Κόρινθον δὲ ἀνάστατον Μομμίου ποιήσαντος τοῦ τότε ἡγουμένου τῶν ἐπὶ στρατοπέδου Ῥωμαίων, ὕστερον λέγουσιν ἀνοικίσαι Καίσαρα, ὃς πολιτείαν ἐν Ῥώμῃ πρῶτος τὴν ἐφ' ἡμῶν κατεστήσατο: ἀνοικίσαι δὲ καὶ Καρχηδόνα ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοῦ (2.1.2).

Verbet περιαιρέω har grundbetydningen at fjerne noget, der omgiver noget, dvs. Pausanias altså skriver, at romerne (udover at de fratog de undertvungne deres våben (τὰ ὅπλα)) fjernede bymurene de steder, der var sådanne (τείχη περιεῖλον ὅσαι τετειχισμέναι πόλεις ἦσαν). I en mere detaljeret beskrivelse af slaget beskriver han, hvordan Mummius i to dage efter kampen tøver med at indtage Korinth, da han dårligt kan tro, at den er så ubeskyttet, som den ser ud til. Han slutter af med at skrive: τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν μάχην ἥρει τε κατὰ κράτος καὶ ἔκαιε Κόρινθον (7.16.7).

Symbolværdien af det ødelagte Korinth

Af ANNA MOHR LARSEN

Korinth blev altså stormet og brændt, og blev – på lige fod med andre græske bystater i Det Achaiske Forbund – afrustet og frataget sine mure. Vi ved dog fra Cicero, at der endnu var mur-rester på det tidspunkt, han besøgte Korinth, og Strabon, der besøgte byen efter nygrundlæggelsen omkring slutningen af det 1. årh. fvt., skriver følgende om sin tur på Akrokorinth: ἡμῖν ἀναβαίνουσιν ἥν δῆλα τὰ ἐρείπια τῆς σχοινίας (8.6.21).

Det ville have været lettere, hvis de alle tre havde brugt det samme ord for mure. τεῖχος, som Pausanias anvender, kan referere til mure af mange slags, men dets primære betydning er befæstningsmure (Frederiksen 2011, 22). Σχοινιά, som Strabon anvender, er synonymt med τεῖχος, men da han befinder sig på Akrokorinth, er det sandsynligt, at der er tale om et andet murværk end det, der har beskyttet hele byen (Id. 47). Når Pausanias skriver, at murene fjernes, mens Cicero og Strabon beskriver stadigt synlige stykker af murværk, kan det altså være fordi, de ikke taler om det samme. Hvorom alting er, tjener eksemplet med murene til at understrege, at Korinth ikke blev jævnet med jorden. Hvordan er denne idé så opstået?

Pausanias skriver jo i samme passage, at Korinth blev gjort ἀνάστατος af Mummius, hvilket Loeb oversætter med "laid waste" (Jones 1918 ad loc). Liddl-Scott Jones giver da også 'laid waste' og 'ruined' som de to oversættelsesmuligheder, man har, når det drejer sig om en by. Mogens Herman Hansen og Thomas Heine Nielsen argumenterer dog for, at vi skal have fat i grundbetydningen af ordet ('drevet fra hus og hjem'), også i de tilfælde hvor det gælder byer, så vi i stedet bør oversætte med 'affolket' ("depopulated") (Hansen og Nielsen 2004, 123). I så fald siger Pausanias ikke mere, end at byen blev indtaget og affolket, og at der blev sat ild til den og ødelagt (dele af?) dens mure. Delvis nedrivning af murværk og en enkelt brand er ikke ensbetydende med total ødelæggelse og umuliggørelse af genbefolkning.

Det er altså ikke Pausanias, vi kan tilskrive udsagnet om, at Korinth blev jævnet med jorden. Strabon skulle man heller ikke tro det var, når han nu selv taler om de gamle mure, der stadig var synlige efter den romerske ny grundlæggelse; interessant nok skriver han dog senere, hvor han uddyber årsagen til konflikten, som han sporer til at være korinternes hånlige (ὑπεροπτικῶς) opførsel over for romerne: ἀντὶ τούτων μὲν οὖν καὶ ἄλλων ὧν ἐξήμαρτον ἔτισαν δίκας αὐτίκα: πεμφθείσης γὰρ ἀξιολόγου στρατιᾶς, αὕτη τε κατέσκαπτο ὑπὸ Λευκίου Μομμίου (8.6.23).

Symbolværdien af det ødelagte Korinth

Af ANNA MOHR LARSEN

Verbet κατασκάπτω betyder virkelig 'graver ned' og derfor – oftest – 'jævner med jorden'. Det, man her må holde sig for øje, er, at krige og ødelæggelser af byer fandt sted så ofte, at man nærmest kan tale om en terminus technicus for de forskellige ting, der kunne overgå en by – herunder at blive jævnet med jorden (Hansen og Nilsen 2004, 120). Det er påviseligt, at mange af de byer, om hvilke det bliver sagt, at de bliver jævnet med jorden, kun i ringe grad blev ødelagt, og mange af dem fortsatte deres eksistens en eller to generationer senere, som om intet var hændt (Id. 122). Med dette *in mente* kan vi måske nok medgive, at Strabon overdriver en smule, men denne overdrivelse er terminologisk determineret, og altså en vi bør være os for at læse meget ind i.

Mere interessant er det, at Strabon fortsætter med at skrive: πολὺν δὲ χρόνον ἐρήμη μείνασα ἡ Κόρινθος ἀνελήφθη πάλιν ὑπὸ Καίσαρος τοῦ θεοῦ διὰ τὴν εὐφυΐαν (8.6.23). Vi ved, at Korinth ikke var ἐρήμη, ubeboet; spørgsmålet er, om Strabon også vidste det. Hvis han gjorde, skal vi nok forstå denne usandhed som tjenende til at fremhæve Cæsars store bedrift: nygrundlæggelsen. Strabon var ganske vist græker, men han skrev sandsynligvis (dele af) værket i Rom; selvom der er uenighed om hvorvidt han skrev sit værk primært under Kejser Augustus eller Kejser Tiberius, er der tydelige eksempler på ting, der udelades – og som f.eks. ikke udelades af den kejserkritiske historiker Tacitus – der afslører ham som tilhænger af romersk imperialisme, eller i al fald optaget af ikke at misfornøje kejseren (Pothecary 2002, 387-438 passim). Dette kan altså også forklare, hvorfor han alene placerer skylden hos korinterne som set i citatet ovenfor.

Men Strabon besøgte jo først Korinth efter nygrundlæggelsen, så der er også den mulighed, at han ikke har vidst meget om perioden mellem 146-44 fvt. Han gør lidt tidligere i passagen opmærksom på, at han bygger på Polybs historieværk, hvori denne ifølge Strabon fortæller, hvordan han selv så romerne udvise ringeagt for kunstkattene (8.6.23). Da Polybs værk slutter med 146 fvt., må Strabon dog have fået opfattelsen af, at Korinth var ubeboet frem til nygrundlæggelsen, andetstedsfra. Præcist hvor er ikke til at sige, men vi skal i det følgende se eksempler på forfattere, der trækker på episodens symbolværdi, og dermed nok har været med til at skabe 'myten' om det ruinerede (og i forlængelse heraf ubeboede) Korinth.

Symbolværdien af det ødelagte Korinth

Af ANNA MOHR LARSEN

Det ødelagte Korinths symbolværdi

Antipater fra Sidon, om hvem vi ikke ved meget andet, end at han havde sit virke omkring 130 fvt. (Murphy-O'Connor 1983, 44) og var fra Sidon, skrev følgende digt:

Ποῦ τὸ περίβλεπτον κάλλος σέο, Δωρὶ Κόρινθε; ποῦ στεφάναι πύργων, ποῦ τὰ πάλαι κτέανα; ποῦ νηοὶ μακάρων, ποῦ δώματα, ποῦ δὲ δάμαρτες Σισύφιοι λαῶν θ' αἶ ποτε μυριάδες; οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἔχνος, πολυκάμμορε, σεῖο λέλειπται, πάντα δὲ συμμάρψας ἐξέφαγεν πόλεμος μοῦναι ἀπόρθητοι Νηρηίδες Ὀκεανοῖο κοῦραι, σῶν ἀχέων μίμνομεν ἀλκυόνες (*Græsk antologi* 9, 151).

Han skriver altså, at der ikke er et eneste spor tilbage af Korinth (οὐδ' ἔχνος ... λέλειπται). Ligesom med Strabon er det ikke til at sige, hvilken viden Antipater har haft, og hvor han har haft den fra, men i et klagedigt som dette er objektivitet i endnu ringere grad end i et historieværk skrevet under Kejser Tiberius vel at vente. Pudsigt nok er vendingen at genfinde på latin hos Cicero, der i anden tale af *De Lege Agraria* har følgende passage om Korinth og Kartago:

deleta Carthago est, quod cum hominum copiis, tum ipsa natura ac loco, succincta portibus, armata muris, excurrere ex Africa, imminere duabus fructuosissimis insulis populi Romani videbatur. Corinthi vestigium vix relictum est. erat enim posita in angustiis atque in faucibus Graeciae sic ut terra claustra locorum teneret et duo maria maxime navigationi diversa paene coniungeret, cum pertenui discrimine separentur. haec quae procul erant a conspectu imperi non solum adflixerunt sed etiam, ne quando recreata exurgere atque erigere se possent, funditus, ut dixi, sustulerunt (2.32.87).

Når jeg citerer hele passagen, er det fordi, der er flere ting, der er værd at betragte nærmere. Frem for alt er der passagen, hvori han siger det samme som Antipater, nemlig *Corinthi vestigium vix re-lictum est*³.

Enten skal vi lægge meget vægt på *vix* og fastholde, at han kun siger, at der næsten ikke var spor tilbage af Korinth (hvad vi jo ved, Cicero ved, er tilfældet), eller også skal vi simpelthen tilskrive hans og Antipaters udtalelse en forventelig poetisk og retorisk overdrivelse (Wiseman 1979, 493).

Vi kan altså ikke finde nogen kilde, der på troværdig vis hævder, at Korinth blev tilintetgjort og lå ubeboet

³ Dertil kommer også antydningen af at byen var ubeboet derefter, da den simpelthen blev jævnet med jorden, for at den netop ikke skulle kunne genopstå: *non solum adflixerunt sed etiam, ne quando recreata exurgere atque erigere se possent, funditus, ut dixi, sustulerunt*.

Symbolværdien af det ødelagte Korinth

Af ANNA MOHR LARSEN

i cirka 100 år. Vi kan derimod hos Antipater og Cicero se, at de har haft en interesse i at fremstille det sådan; Antipater nok på grund af modstand mod den romerske overmagt, Cicero fordi han vil understrege den hidtidige forsigtighed i romersk sikkerhedspolitik, hvor man har helgarderet sig mod eventuel fremtidig modstand fra Kartago og Korinth ved at ødelægge disse byer.

Til de to kan også føjes Lucius Mummius selv, der på en dedikation til et ukendt Hercules Victor-tempel lod indskrive, at Achaia blev erobret og Korinth tilintetgjort under hans auspicer: *auspicio imperioque / eius Achaia capt(a) Corint(h)o / deleto* (CIL 12.626). At han har bidraget til at skabe et billede af en mere omfattende ødelæggelse, end hvad der var tilfældet, er ikke så underligt, særligt ikke når vi vender tilbage til Ciceropassagen herover og betragter sammenstillingen af Korinth og Kartago, der blev besejret samme år. At Mummius kan fryde sig over noget, Antipater ser som en tragedie, er på ingen måde opsigtsvækkende, når vi betænker handlingsforløbet og den meget hårde retorik omkring ødelæggelsen af Kartago. Denne diskurs – nok mest berømt fra Catos *Carthago delenda est*⁴ – var så hadefuld og barsk, at den har tiltrukket opmærksomhed fra forskere, der beskæftiger sig med folkedrabsstudier (Se f.eks. Kiernan 2004).

Netop sammenstillingen mellem slagene ved Kartago og Korinth, som vi genfinder hos senere forfattere (F.eks. Plutarch *Caes.* 57.8 og Dio Cassius 43.50.3) på grund af sammenfaldet i år mellem såvel deres ødelæggelse som ny grundlæggelse iværksat af Cæsar (Wiseman 1979, 92), kan have været medvirkende til at sprede opfattelsen af, at det, der skete i Korinth, lignede det, der skete i Kartago. Konflikten mellem Rom og Kartago blev genstand for episke værker af Naevius, Ennius og Vergil, hvori den fik mytiske dimensioner⁵. Det er muligt at tale om en vis afsmitning fra Kartago på Korinth; i al fald opstår der også en fortælling om slaget ved Korinth, hvor den berømte korintiske bronze bogstavelig talt skulle være opstået i kampens hede: Flammerne ved byens nedbrænding skulle have gjort det så varmt, at flere metaller smeltede og blev blandet sammen til en hidtil ukendt legering. Plinius den Ældre fortæller denne historie i *Historia Naturalis*, men gendriver den i samme ombæring, da de håndværkere, der benyttede dette værdifulde bronze, havde deres virke før 146 fvt. (34.3).

Plinius var nok ikke den eneste, der godt var klar over, at historien ikke holdt vand. Eksistensen af en

⁴ Bemærk at både Mummius og Cato anvender verbet *deleo*; det er ikke urimeligt at forestille sig, at Mummius (eller den, der har lavet inskriptionen på hans vegne) har haft Catos *catchphrase* i baghovedet.

⁵ Miles 2011, 118. Bogen er konsulteret i pdf-format, og sidetallene henviser til denne. Filen kan rekvireres hvis ønsket.

Symbolværdien af det ødelagte Korinth

Af ANNA MOHR LARSEN

sådan fortælling understreger dog stadig, hvor ladet et symbol ødelæggelsen af Korinth var, og hvor skelsættende et år 146 fvt. på mange måder var. Året markeres ofte af moderne forskere som et vendepunkt i romersk udenrigspolitik (F. eks. Miles 2011, 113; Kiernan 2004, 28, Feger 1952, 439-440 og Graverini 2002, 61), og Cicero var da også optaget af begivenhedernes moralske implikationer. I sit filosofiske værk *De Officiis* diskuterer han forskellen på, hvad der er nyttigt, og hvad der er moralsk korrekt, og han kommer i denne forbindelse ind på behandlingen af Korinth. Indledningsvis er han beklagende: (...) *maiores nostri (...) Carthaginem et Numantiam funditus sustulerunt; nollem Corinthum, sed credo aliquid secutos, opportunitatem loci maxime, ne posset aliquando ad bellum faciendum locus ipse adhortari* (1.11.35), selvom han stadig anfører årsagen, nemlig dets gunstige placering (*opportunitatem loci maxime*) – samme grund som han anførte i *De Lege Agraria* (citeret ovenfor). I tredje bog af afhandlingen er han dog mere fordømmende – denne grund er kun et påskud (*species*) under hvilket der begås uret (*peccatur*): *Sed utilitatis specie in re publica saepissimi peccatur, ut in Corinthi disturbance nostri* (3.11.46). I *De Officiis* er Cicero altså meget langt fra Mummius' triumferende indskrift eller Vergils inklusion af Mummius i sin helteparade i *Æneiden*⁶. Om vi skal opfatte holdningerne udtrykt i *De Officiis* som hans endelige stillingtagen til spørgsmålet, eftersom bøgerne udkom i 44 fvt. som noget af det sidste fra hans hånd, er svært at sige. Uanset hvad står de i skarp kontrast til hvad han skrev i 51 fvt. i *De Republica*, hvor han kommer han frem til, at *Illa iniusta bella sunt, quae sunt sine causa suscepta. Nam extra ulciscendi aut propulsandorum hostium causam bellum geri iustum nullum potest* (3.23.35). Har man altså blot den rette årsag (*causa*) til at gå i krig, nemlig for at tage hævn (!) eller holde en fjende stangen, eksisterer der faktisk en sådan ting som retfærdig krig (*iustum bellum*). Det er ikke videre vanskeligt at få ødelæggelsen af Korinth til at passe i dén kategori, særligt ikke inden for de episke rammer, Vergil skriver det ind i, hvor det handler om at romerne, de trojanske efterkommere, hævner den græske ødelæggelse af Troja⁷.

Man kan med Robert Feger sige, at "(...) dieses Bemühen Ciceros auf weite Strecken den Boden für die Ausbildung einer neuen, den Beginn der Kaiserzeit tragenden imperialen Ideologie bereitet hat (...)" (Feger 1952, 437). Uanset hvad Cicero endte med at mene om lige præcis tilfældet Korinth, kan man altså hævde, at hans anstrengelser for at retfærdiggøre romersk udenrigspolitik har banet vejen for kejsertidens imperialistiske ideologi, som vi også ser udtrykt i de omtalte passager af *Æneiden*, uagtet om Vergil så inde stod helhjertet for det eller ej.

⁶ 6.836-837: *Ille triumphata Capitolia ad alta Corintho / victor aget currum, caesis insignis Achivis*. Selvom man skal være sig for at læse næsegrus beundring for det imperialistiske projekt ind i *Æneiden*, ændrer det ikke på, at Mummius optræder i selskab her med mere uproblematisk helteskikkelser.

⁷ Graverini 62. *Aen.* 1.283-285: *Veniet lustris labentibus aetas, / cum domus Assaraci Phthiam clarasque Mycenae / servitio premet, ac victis dominabitur Argis*

Symbolværdien af det ødelagte Korinth

Af ANNA MOHR LARSEN

Når romerne overhovedet anstrenger sig for at argumentere for deres imperiums eksistensberettigelse, kan det blandt andet forstås som reaktion på grækernes opfattelse af deres egen kulturelle overlegenhed (Graverini 2002, 64-65). Dette var også en opfattelse, mange romere delte, og som kan siges at være latent i Strabons gengivelse af Plinius forfærdelse over håndteringen af de stjålne, korintiske kunstskatte. På den måde kan man sige, at Korinth kommer til at symbolisere forholdet mellem Rom og Grækenland.

Denne symbolik er indlejret i Apuleius' *Metamorphoses*, en romersk roman, der bygger på en græsk original, pseudo-Lukians *Onos* (et resumé af et tabt værk, der måske også har heddet *Metamorphoses*). I *Onos* er romanens hovedperson Lucius fra Patrae i Achaea. Han bliver forvandlet til et æsel, rejser mod nord, indtil han kommer til Thessalonike, hvor han bliver forvandlet tilbage til et menneske, hvorefter han slutteligt sejler tilbage til sin hjemstavn (Id. 66). Hos Apuleius derimod kommer Lucius fra Korinth, forvandles til et æsel, rejser rundt i Thessalien for at vende tilbage til Korinth, hvor han atter blive til menneske. Herefter indtræder der også en sørejse parallelt med den i *Onos*; den er dog til Rom, hvor han bliver optaget i Isiskulten.

Apuleius har altså ændret mange ting i forhold til *Onos*; da vi kun kender handlingsforløbet gennem resuméet, er det ikke til at sige præcist hvor meget, men her er vi også kun interesserede i udskiftningen af Patrae med Korinth. Det er blevet argumenteret, at udskiftningen alene skyldes hensyn til et romersk publikum, for hvem Korinth var mere velkendt end Patrae (Id. 59). Forudsætningen for dette er naturligvis, at det intendede publikum var romersk. Forskere inden for postkoloniale studier debatterer, hvorvidt Apuleius havde et romersk eller afrikansk publikum; er sidstnævnte tilfældet, bliver Korinth på grund af dens historie et ladet, litterært symbol på kulturel identitet i værket⁸.

For en romer vil Korinths betydning måske overvejende ligge i dets ry for at være en rig, men korrump og umoralsk by og i øvrigt sæde for Isiskulten, men Korinth har også det tilfælles med *Onos*, at den er blevet overtaget af romerne, hvorfor det romerske forhold til de undertvungne grækere lurer mellem linjerne i *Metamorphoses* qua romersk gendigtning af græsk original. For en læser i det romerske imperiums periferi, det være sig en græker, afrikaner eller andet, vækker Korinth snarere billeder i stil med det, vi så Antipater tegne. I den forbindelse er det værd at bide mærke i, at den græske roman *Onos* har haft en

⁸ Se f.eks. forskningsoversigten i forbindelse med denne internationale konference om Apuleius og Afrika: <https://sites.google.com/site/apuleiusandafrica/prolegomena-and-bibliography/overview-of-previous-scholarship> (siden er besøgt senest d. 05.07.13 kl. 10.50)

Symbolværdien af det ødelagte Korinth

Af ANNA MOHR LARSEN

romersk borger som sin hovedperson, og da denne gør en ganske latterlig figur romanen igennem, har Apuleius på sin vis 'arvet' en kritisk attitude mod Rom (Id. 66-67), som anvendelsen af Korinths symbolik udbygger.

Men selv hvis man som Luca Graverini kommer frem til, at Apuleius' egen identitet var overvejende romaniseret, udelukker det jo ikke muligheden for en 'provinsiel' læsning (Id. 73-74). I analysens øvrige eksempler har vi set Korinth brugt som symbol *enten* på den romerske sejr *eller* det græske nederlag med alle de respektive implikationer til følge; uagtet hvad den historiske person Apuleius måtte have ment om problematikken, ser vi altså, hvordan Korinth kan tjene som et dobbeltbundet, litterært symbol, hvor begge 'historier' om Korinth er til stede samtidigt, hvorved værkets betydning ændrer karakter afhængigt af læserens tolkning af dette (og utallige andre) symboler.

Konklusion

Forestillingen om, at Korinth skulle være blevet jævnet med jorden og have ligget øde og forladt i 100 år, viser sig i antikken snarere at have været et billede anvendt i forskellige sammenhænge for dets symboliske værdi end en egentlig tro. Analysen har vist, at romerne kunne bruge Korinth som symbol på deres storhed og hævn over Trojas ødelæggelse, mens grækerne kunne bruge det til at begræde deres tabte frihed og skælde ud på romerne for den uret, de begik mod dem. Som semantisk felt spændte symbolværdien altså bredt, hvor modpolerne kan siges at være Antipaters' harme og Mummius' triumf.

Men det ville være forkert at sige, at grækerne generelt begræd slaget og romerne glædede sig; som vi har set, er Strabons dom over grækernes egen skyld i deres skæbne hård, og Cicero skammer sig nærmest over sine landsmænds opførsel, selvom han også andetsteds forsøger at retfærdiggøre den. Det er netop denne tvetydighed i Korinths symbolik, der gør det svært at vurdere tendensen, om man vil, i Apuleius' *Metamorphoses*. Hans værk lader sig ligesom historiens forløb læse fra begge sider; sejren i Korinth eksisterer side om side med nederlaget i Korinth.

Symbolværdien af det ødelagte Korinth

Af ANNA MOHR LARSEN

Litteraturliste

Primærlitteratur

- Antipatros Sidonios, (Red.) Paton, W. R., Loeb Classical Library, Cambridge, MA: HUP, 1907.
- Apuleius, *Metamorphoses* 1-11, (Red.) Robertson, D. S., og Vallette, P., Paris: Societe d'edition "Les belles lettres" 1940-46.
- Cicero, *De Officiis* (Red.) Atzert, K., Leipzig: Teubner 1963.
- *Orationes*, bd. 4, (Red.) Clark, A. C., Oxford: OUP 1909.
- *Tusculane Disputationes*, (Red.) Pohlenz, M., Stuttgart: Teubner 1967.
- Pausanias, *Graeciae descriptio*, (Red.) Spiro, F., Leipzig: Teubner 1903.
- Strabon, *Geographica*, (Red.) Meineke, A., Leipzig: Teubner 1877.
- Vergil, *Aeneis*, (Red.) Mynors, R. A. B., Oxford: OUP 1969.

Sekundærlitteratur

- Bookidis, N. 2004, "Religion in Corinth: 146 B.C.E. to 100 C.E.", s. 141-163, i *Urban Religion in Roman Corinth: Interdisciplinary Approaches*, (Red.) Schowalter, D og Friesen, S. J, HUP.
- Feger, R. 1952. "Cicero und die Zerstörung Korinths", s. 436-456 I *Hermes* 80.4.
- Frederiksen, R. 2011. *Greek City Walls of the Archaic Period, 900-480 BC*, Oxford.
- Graverini, L. 2002. "Corinth, Rome, and Africa: a Cultural Background for the Tale of the Ass", s. 58-77, i *Space in the Ancient Novel ("Ancient Narrative", suppl. 1)*, (Red.) Paschalis, M og Frangoulidis, S, Groningen: Barkhuis Publishing & The University Library Groningen.
- Hansen, M. H., og Nielsen, T. H. 2004. *An Inventory of Archaic and Classical Poleis*, Oxford: Oxford University Press.
- Jones, W. H. S. (ovs.). 1918. *Pausanias. Description of Greece, Vol. 1: Books 1-2*, Cambridge MA: HUP.
- Kiernan, B. 2004. "The First Genocide: Carthage, 146 BC", s. 27-39, I *Diogenes* 51.4.
- Miles, R. 2011. *Carthage Must Be Destroyed. The Rise and Fall of an Ancient Civilization*, New York: Viking Penguin.
- Murphy-O'Connor, J. 1983. *St. Paul's Corinth: Texts and Archaeology*, Wilmington: Michael Glazier Inc.
- Pothecary, S. 2002. "Strabo, the Tiberian Author: Past, Present and Silence in Strabo's "Geography"", s. 387-438, i *Mnemosyne* IV.55.

Symbolværdien af det ødelagte Korinth

Af ANNA MOHR LARSEN

Romano, D. G. 2004. "Urban and Rural Planning in Roman Corinth", s. 25-59, i *Urban Religion in Roman Corinth: Interdisciplinary Approaches*. (Red.) Schowalter, D og Friesen, S. J., HUP.

Wiseman, J. R. 1979. "Corinth and Rome I: 228 B.C. – 267 A.D.", s- 438-548, i *Aufstieg und Niedergang der Römischen Welt* II.7.1.

Fig. 1: Apollontemplet i Korinth